

XBG11
Conyza canadensis-
-Lactucetum serriolae
Lohmeyer in Oberdorfer 1957
 Ruderální vegetace s turankou
 kanadskou a locikou kompasovou

Tabulka 4, sloupec 11 (str. 138)

Nomen mutatum propositum

Orig. (Oberdorfer 1957): *Erigero-Lactucetum* Lohm.
 50 mscr. (*Erigeron canadensis* = *Conyza cana-*
densis, *Lactuca serriola*)

Diagnostické druhy: *Conyza canadensis*, *Lactu-*
ca serriola, *Senecio viscosus*; *Bryum argen-*
teum

Konstantní druhy: *Artemisia vulgaris*, *Conyza canaden-*
sis, *Lactuca serriola*, *Taraxacum* sect. *Ruderalia*,
Tripleurospermum inodorum

Dominantní druhy: ***Conyza canadensis***, ***Lactuca***
serriola; *Ceratodon purpureus*

Formální definice: (*Conyza canadensis* pokr. > 25 %
 OR *Lactuca serriola* pokr. > 25 %) NOT **skup.**
Onopordum acanthium NOT *Sisymbrium altis-*
simum pokr. > 25 %

Struktura a druhové složení. Strukturu porostů určují dva dominantní druhy, locika kompasová (*Lactuca serriola*) a turanka kanadská (*Conyza canadensis*). Porosty jsou většinou dvouvrstevné, druhově poměrně chudé. V horní vrstvě dominuje *Lactuca serriola*, jejíž úzký přímý habitus umožňuje, aby se na ploše uplatnily druhy nižší vrstvy, ve které převládá *Conyza canadensis*. Velmi často se také objevují porosty s jediným dominantním druhem. Vedle zmiňovaných dvou druhů se vyskytují některé další ruderalní terofyty, např. *Amaranthus retroflexus*, *Atriplex patula*, *Senecio viscosus* a *Sisymbrium loeselii*. Častý je výskyt některých dvouletých a vytrvalých ruderalních druhů, např. *Carduus acanthoides*, *Cirsium arvense*, *C. vulgare* a *Daucus carota*. Porosty jsou vysoké. Jejich horní vrstva může dosahovat výšky 1,7–2 m a průměrná pokryvnost se pohybuje v rozmezí 50–80 %. Na plochách o velikosti 4–25 m² zpravidla roste 10–15 druhů cévnatých rostlin. Mechorosty se většinou nevyskytují. Pokud jsou zastoupeny, mají pokryvnost do 5 %. Bývají to většinou druhy rodů *Brachythecium* a *Bryum*.

Stanoviště. *Conyzo-Lactucetum* je teplomilné společenstvo, které osídluje především mělké, suché, písčitoštěrkovité a kamenité půdy, někdy s příměsí škváry a stavebního materiálu. Takovými stanovišti jsou různé násypy, stavební plochy, skryvky zeminy a nevyužívané plochy v okolí železničních stanic a v areálech podniků. Stanoviště jsou často silně osluněná. Obsah vody v horních 5 cm půdy v létě a časném podzimu leží těsně u bodu vadnutí a často klesá i níž (Wittig 2002). Tato stanoviště jsou živinami velmi chudá, s neutrální nebo mírně bazickou půdní reakcí. Podobné extrémní podmínky mají koruny zdí a vrcholové části hradních zřícenin s mělkou vrstvou substrátu, kde se mohou vyskytovat porosty s dominantními druhy *Conyza canadensis* a *Lactuca serriola* (Duchoslav 2002, Procházková & Duchoslav 2004). Na půdách s větším obsahem živin je *Conyzo-Lactucetum* nahrazováno společenstvy s dominantními druhy *Atriplex sagittata* a *Chenopodium album* agg.

Dynamika a management. *Conyzo-Lactucetum* patří k typickým společenstvům iniciálních sukces-

Obr. 69. *Conyza canadensis-Lactucetum serriolae*. Jarní aspekt porostu s locikou kompasovou (*Lactuca serriola*) na narušeném silničním okraji v Brně. (D. Látníková 2008.)

Fig. 69. Vernal aspect of a *Lactuca serriola* stand on a disturbed road edge in Brno, southern Moravia.

ních stadií. Převažují v něm anemochorní rostliny, které se velmi snadno šíří na nově vzniklá stanoviště (Kopecký 1980). V průběhu vegetačního období se v porostech střídají dva výrazné aspekty. Na jaře, kdy jsou vytvořeny jen nízké listové růžice lociky kompasové, jsou nápadné jarní terofyty *Arenaria serpyllifolia*, *Bromus tectorum*, *Senecio viscosus* aj. V létě se vytváří aspekt s kvetoucími dominantami *Conyza canadensis* a *Lactuca serriola*. Společenstvo přetrvává na stanovišti jen krátkou dobu, protože jeho rozvolněná struktura umožňuje rychlé pronikání druhů dalších sukcesních stadií (Hilbert 1981). V sukcesi je většinou nahrazováno společenstvy *Tanacetum vulgare*-*Artemisietum vulgare* nebo *Melilotetum albo-officinale*, vzácněji porosty s dominantní *Calamagrostis epigejos* (A. Pyšek 1977b, Mucina 1978).

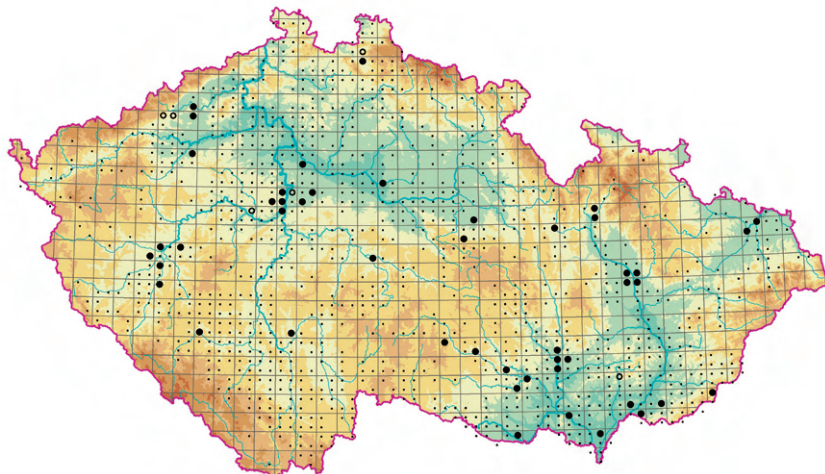
Rozšíření. *Conyzo-Lactucetum* se vyskytuje v celé střední a východní Evropě a okrajově zasahuje do boreální zóny severní Evropy. Jeho areál zahrnuje Francii (Julve 1993), Nizozemí (Weeda & Schaminée in Schaminée et al. 1998: 247–304), Německo

(Müller in Oberdorfer 1993b: 48–114, Pott 1995, Klotz in Schubert et al. 2001: 376–387, Wittig 2002, Dengler & Wollert in Berg et al. 2004: 264–272), Dánsko (Lawesson 2004), Polsko (Fijałkowski 1967, Anioł-Kwiatkowska 1974, Matuszkiewicz 2007), Litvu (Korotkov et al. 1991), jihozápadní Finsko (Dierßen 1996), Švýcarsko (Gremaud 1978), Rakousko (Mucina in Mucina et al. 1993: 110–168), Slovensko (Jarolímeček et al. 1997), Maďarsko (Borhidi 2003), Rumunsko (Sanda et al. 1999), Bulharsko (Mucina & Kolbek 1989), Ukrajinu (Solomaha et al. 1992, Solomaha 2008) a Baškortostán (Mirkin et al. 1989a, Jamalov et al. 2004). V České republice je hojně rozšířeno především v suchých oblastech planárního a kolinného stupně a vzácněji se vyskytuje i v méně teplých územích (Hejný et al. 1979). Doklady o jeho výskytu pocházejí zejména z Plzně a okolí (A. Pyšek, nepubl., Mandák, nepubl.), Horažďovic (Mandák et al. 1993), Chomutovska (A. Pyšek 1975), Mostecka (A. Pyšek, nepubl.), Lounska (P. Pyšek, nepubl.), Prahy a okolí (Kopecký 1980, Kopecký & Hejný 1992, P. Pyšek & A. Pyšek 1990), Liberce (Višňák 1992), ze středního Polabí (P. Pyšek & Rydlo

Obr. 70. *Conyza canadensis*-*Lactucetum serriolae*. Porost s turankou kanadskou (*Conyza canadensis*) na náspu železniční trati u Všetat na Mělnicku. (M. Chytrý 2008.)

Fig. 70. Stands of *Conyza canadensis* along a railway near Všetaty, Mělník district, central Bohemia.

Obr. 71. Rozšíření asociace XBG11 *Conyza canadensis-Lactucetum serriolae*; existující fytoecologické snímky dávají dosti neúplný obraz skutečného rozšíření této asociace, proto jsou malými tečkami označena místa s výskytem diagnostického druhu *Conyza canadensis* podle floristických databází.

Fig. 71. Distribution of the association XBG11 *Conyza canadensis-Lactucetum serriolae*; available relevés provide an incomplete picture of the actual distribution of this association, therefore the sites with occurrence of its diagnostic species, *Conyza canadensis*, according to the floristic databases, are indicated by small dots.

1984), Železných hor (Jirásek 1998), Třebíčska (Horáková, nepubl.), Brna a jihomoravských vesnic (Grüll 1976, 1980b, Lachmanová 1985, Horáková, nepubl.), Olomouce (Tlusták 1990), Šumperka (Lachmanová 1985) a Ostravy (Višňák 1996a).

Variabilita. Variabilita v druhovém složení je dána především přítomností dominant:

Varianta *Lactuca serriola* (XBG11a) zahrnuje porosty s dominancí lociky kompasové (*Lactuca serriola*).

Varianta *Conyza canadensis* (XBG11b) zahrnuje porosty, v nichž se locika nemusí vůbec vyskytovat, případně má nízkou pokryvnost. V takovém případě bývá dominantním druhem turanka kanadská (*Conyza canadensis*). Tato vegetace byla doložena např. z brněnských pískoven (Grüll 1980b).

Hospodářský význam a ohrožení. *Conyzo-Lactucetum* nepatří mezi ohrožené vegetační typy a jeho hospodářský význam je zanedbatelný. Zpevňuje sypký substrát a zahajuje sekundární sukcesí.

■ **Summary.** This association is usually dominated by two species, *Lactuca serriola*, occurring in the upper layer, and *Conyza canadensis* in the lower layer. Monodominant

stands of one of these two species are also common. They occur on warm and sunny sites with shallow, dry, sandy to stony, nutrient-poor soils. They are typical of initial stages of secondary succession, and are soon replaced by other vegetation types with perennial species. This type is common in lowland and colline areas of the Czech Republic, but also occurs in slightly cooler areas.

XBG12 *Ivaetum xanthiifoliae* Fijałkowski 1967 Ruderální vegetace s povou řepňolistou

Tabulka 4, sloupec 12 (str. 138)

Orig. (Fijałkowski 1967): *Ivaetum xanthiifoliae* Ass. nov.

Diagnostické druhy: ***Amaranthus albus***, ***A. retroflexus***, ***Arctium lappa***, *A. minus*, *Artemisia vulgaris*, *Atriplex sagittata*, ***A. tatarica***, *Ballota nigra*, *Bromus sterilis*, ***B. tectorum***, *Carduus acanthoides*, *Chenopodium album* agg., *Cichorium intybus*, *Conium maculatum*, *Conyza canadensis*,

Tabulka 4. Synoptická tabulka asociací jednoleté vegetace ruderálních stanovišť (třída *Stellarietea mediae*, část 2: *Atriplicion*).

Table 4. Synoptic table of the associations of annual vegetation of ruderal habitats (class *Stellarietea mediae*, part 2: *Atriplicion*).

- 1 – XBG01. *Chenopodietum stricti*
 2 – XBG02. *Chenopodietum urbici*
 3 – XBG03. *Atriplicetum nitentis*
 4 – XBG04. *Descurainio sophiae-Atriplicetum oblongifoliae*
 5 – XBG05. *Cynodonto dactyli-Atriplicetum tataricae*
 6 – XBG06. *Atriplicetum roseae*
 7 – XBG07. *Sisymbrietum loeselii*
 8 – XBG08. *Descurainietum sophiae*
 9 – XBG09. *Sisymbrietum altissimi*
 10 – XBG10. *Chamaeplietum officinalis*
 11 – XBG11. *Conyzo canadensis-Lactucetum serriolae*
 12– XBG12. *Ivaetum xanthiifoliae*
 13– XBG13. *Kochietum densiflorae*

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Počet snímků	144	7	100	23	25	2	19	14	13	19	66	8	10
Počet snímků s údaji													
o mechovém patře	27	1	11	3	8	0	2	2	1	2	8	0	0

Bylinné patro
Chenopodietum urbici

<i>Chenopodium urbicum</i>	1	100	1
<i>Chenopodium glaucum</i>	8	57	1
<i>Malva neglecta</i>	7	43	.	.	.	50	.	.	.	5	2	.	.
<i>Mercurialis annua</i>	7	29	6	7	.	.	2	.	.
<i>Atriplex prostrata</i> subsp. <i>latifolia</i>	9	29	5	4	.	.	.	7	.	5	2	.	.

Atriplicetum roseae

<i>Atriplex rosea</i>	4	100
-----------------------	---	---	---	---	---	-----	---	---	---	---	---	---	---

Sisymbrietum loeselii

<i>Cardaria draba</i>	2	.	3	13	8	.	37	.	8	.	6	13	10
-----------------------	---	---	---	----	---	---	----	---	---	---	---	----	----

Descurainietum sophiae

<i>Chenopodium ficifolium</i>	12	.	8	4	.	.	.	43	.	5	2	13	.
<i>Senecio vulgaris</i>	13	.	5	.	4	.	5	36	8	11	11	13	.
<i>Urtica urens</i>	2	.	3	9	.	.	5	21	.	5	2	.	.

Sisymbrietum altissimi

<i>Crepis foetida</i> subsp. <i>rheoadifolia</i>	.	.	1	15	.	3	.	.
<i>Bromus commutatus</i>	8

Chamaeplietum officinalis

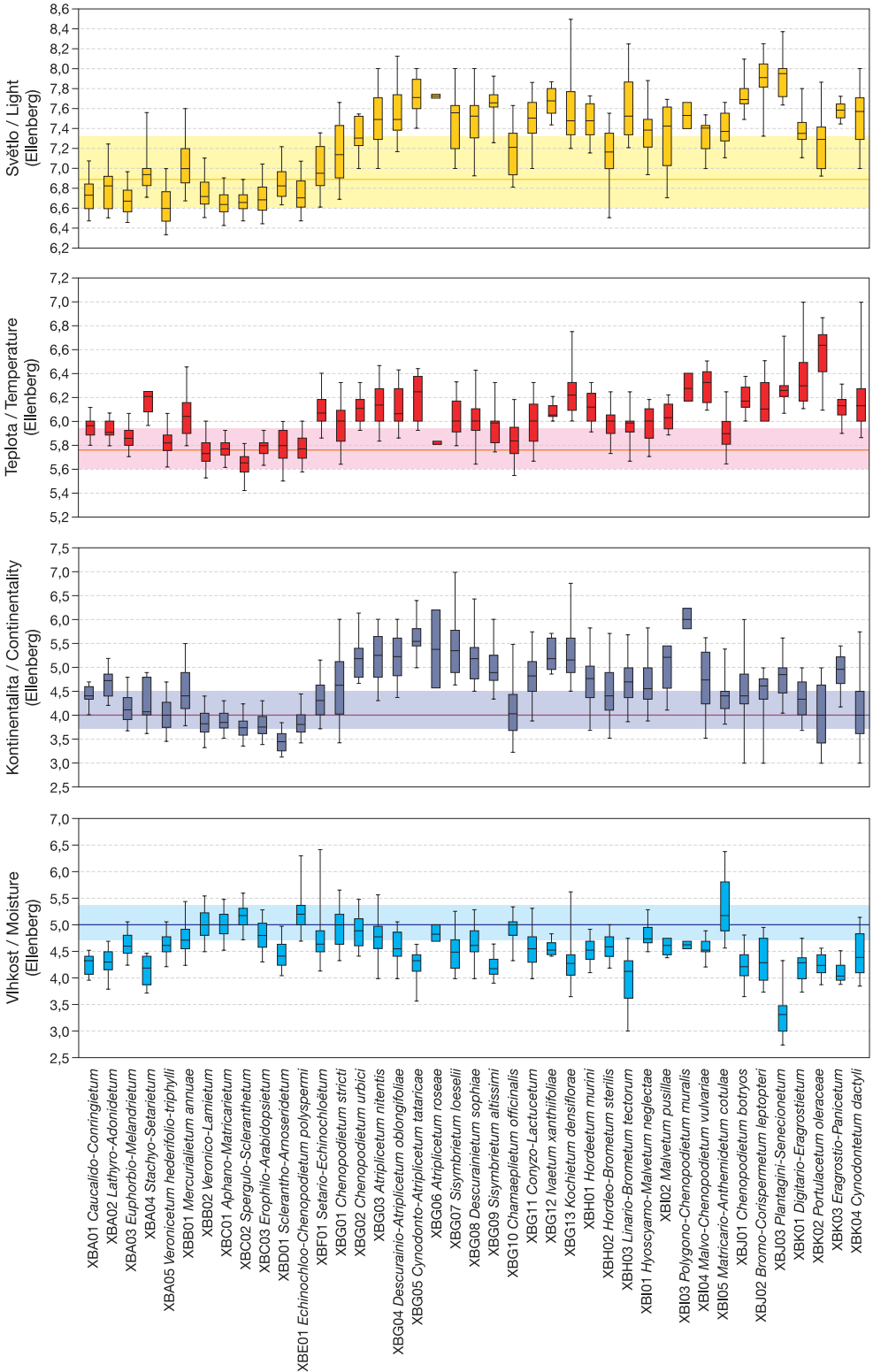
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	27	71	21	17	8	.	21	71	31	84	26	38	20
<i>Matricaria discoidea</i>	12	14	7	.	.	50	.	36	.	53	6	.	.

Tabulka 4 (pokračování ze strany 138)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ivaetum xanthiifoliae													
<i>Iva xanthiifolia</i>	100	.
<i>Datura stramonium</i>	1	.	2	38	.
<i>Arctium lappa</i>	4	.	8	17	.	.	5	14	15	5	6	75	10
<i>Galinsoga parviflora</i>	13	.	9	4	4	.	5	.	.	.	11	75	.
<i>Ballota nigra</i>	16	43	22	22	8	.	11	36	.	.	9	88	10
<i>Sonchus oleraceus</i>	38	29	14	30	16	.	5	7	23	26	20	88	10
<i>Bromus sterilis</i>	2	.	14	13	20	.	11	21	.	11	11	50	20
<i>Cichorium intybus</i>	1	.	3	15	.	3	50	10
<i>Conium maculatum</i>	1	.	4	.	4	25	.
<i>Leonurus cardiaca</i> s. l.	.	14	4	25	.
<i>Solidago canadensis</i>	1	.	1	4	15	.	6	38	.
<i>Erysimum cheiranthoides</i>	6	.	4	4	.	.	5	21	.	21	8	38	.
<i>Lolium perenne</i>	16	14	18	30	24	.	16	43	8	63	24	88	40
<i>Echinops sphaerocephalus</i>	1	.	1	8	.	2	25	.
<i>Polygonum aviculare</i> agg.	21	57	30	26	56	100	5	21	15	68	24	100	50
<i>Artemisia vulgaris</i>	60	43	59	70	52	50	74	50	54	63	48	100	60
<i>Arctium minus</i>	1	14	3	4	.	.	5	25	.
<i>Poa palustris</i>	3	.	5	.	4	.	.	7	.	.	8	63	.
Kochietum densiflorae													
<i>Kochia scoparia</i>	.	.	2	2	.	100
<i>Crepis capillaris</i>	1	.	.	.	4	40
<i>Diplotaxis tenuifolia</i>	20
<i>Erysimum durum</i> s. l.	3	.	4	.	.	.	5	20
Diagnostické druhy pro dvě a více asociací													
<i>Chenopodium album</i> agg.	100	100	64	57	44	.	58	71	62	79	39	100	80
<i>Atriplex sagittata</i>	22	43	100	35	28	.	32	57	23	16	21	50	40
<i>Sisymbrium loeselii</i>	4	29	16	26	20	.	100	36	38	.	14	50	10
<i>Sisymbrium officinale</i>	19	57	8	22	4	100	5	21	8	100	17	38	.
<i>Descurainia sophia</i>	10	43	23	9	4	.	11	100	23	5	8	.	10
<i>Atriplex patula</i>	44	57	36	22	16	.	16	36	.	53	15	.	30
<i>Solanum nigrum</i> s. l.	13	43	3	.	.	.	5	.	.	.	2	100	.
<i>Lactuca serriola</i>	15	.	53	30	32	.	58	50	8	16	73	75	40
<i>Atriplex oblongifolia</i>	3	.	4	100	8	.	5	.	8	.	5	.	20
<i>Atriplex tatarica</i>	5	.	11	.	100	.	.	7	.	.	.	63	10
<i>Coryza canadensis</i>	11	14	18	9	12	.	47	36	54	26	79	75	40
<i>Sisymbrium altissimum</i>	4	.	2	13	8	.	26	14	100	.	12	38	50
<i>Carduus acanthoides</i>	9	.	9	4	12	.	42	7	31	5	20	75	10
<i>Hordeum murinum</i>	1	.	3	.	12	.	21	14	.	11	3	25	.
<i>Lepidium ruderales</i>	5	29	6	.	12	.	11	29	.	11	6	38	10
<i>Senecio viscosus</i>	4	.	5	.	.	.	11	7	31	16	27	.	10
<i>Bromus tectorum</i>	1	.	5	.	4	.	16	21	31	.	12	63	.
<i>Tripleurospermum inodorum</i>	58	71	61	39	52	.	68	71	85	68	62	100	50
<i>Amaranthus albus</i>	1	2	50	30
<i>Amaranthus retroflexus</i>	23	.	9	17	16	.	11	14	15	.	15	100	70

Tabulka 4 (pokračování ze strany 139)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ostatní druhy s vyšší frekvencí													
<i>Elytrigia repens</i>	41	.	44	70	36	.	58	50	31	37	24	88	40
<i>Taraxacum</i> sect. <i>Ruderalia</i>	31	43	20	30	8	.	26	29	8	79	44	100	.
<i>Urtica dioica</i>	35	43	35	30	16	.	26	29	.	37	9	50	20
<i>Cirsium arvense</i>	22	.	24	22	12	.	42	14	62	5	33	75	20
<i>Convolvulus arvensis</i>	16	.	15	22	32	.	26	14	62	5	24	25	20
<i>Achillea millefolium</i> agg.	14	.	18	13	28	.	16	14	23	26	26	25	10
<i>Fallopia convolvulus</i>	15	14	14	13	8	.	16	29	15	26	21	38	10
<i>Poa annua</i>	17	57	7	13	4	100	5	7	23	58	23	13	.
<i>Plantago major</i>	15	57	10	13	4	100	11	.	.	63	20	25	10
<i>Stellaria media</i> agg.	13	14	12	9	8	.	11	29	.	26	12	13	20
<i>Persicaria lapathifolia</i>	28	14	3	4	8	5	3	25	20
<i>Silene latifolia</i> subsp. <i>alba</i>	10	14	17	26	.	.	21	29	8	.	5	25	.
<i>Galium aparine</i>	10	.	18	17	.	.	21	29	8	5	6	.	10
<i>Arrhenatherum elatius</i>	5	.	10	26	36	.	16	7	46	.	11	.	20
<i>Chenopodium polyspermum</i>	24	14	4	8	.	3	.	10
<i>Poa pratensis</i> s. l.	6	.	5	9	.	.	11	14	15	11	8	75	20
<i>Rumex crispus</i>	8	.	5	4	4	.	11	.	8	21	11	.	.
<i>Arctium tomentosum</i>	6	.	14	9	.	50	.	7	.	.	5	25	.
<i>Sinapis arvensis</i>	8	14	8	.	4	.	.	29	.	5	8	.	.
<i>Rumex obtusifolius</i>	11	14	8	.	.	.	5	.	.	21	.	.	.
<i>Dactylis glomerata</i>	4	14	11	13	.	.	.	7	.	26	3	.	.
<i>Trifolium repens</i>	8	.	4	4	4	.	5	.	.	26	6	.	.
<i>Viola arvensis</i>	3	14	3	4	8	.	21	7	.	.	15	.	.
<i>Melilotus officinalis</i>	2	.	7	9	4	.	.	.	15	.	6	25	10
<i>Calamagrostis epigejos</i>	3	.	3	.	.	.	5	.	23	.	9	50	10
<i>Melilotus albus</i>	3	.	6	.	.	.	11	7	23	5	5	.	10
<i>Echium vulgare</i>	6	.	1	.	.	.	5	.	46	.	2	.	10
<i>Pastinaca sativa</i>	3	.	6	4	31	5	2	.	.
<i>Linaria vulgaris</i>	2	.	2	.	.	.	5	.	8	.	11	.	20
<i>Poa compressa</i>	1	.	1	.	4	.	.	.	15	.	12	25	10
<i>Persicaria maculosa</i>	6	.	1	11	3	25	.
<i>Galinsoga quadriradiata</i>	3	.	2	.	.	.	5	7	.	21	2	.	.
<i>Sonchus asper</i>	6	8	26	.	.	.
<i>Picris hieracioides</i>	1	.	.	4	20
<i>Anthemis cotula</i>	50
Mechové patro													
<i>Conyzo canadensis-Lactucetum serriolae</i>													
<i>Bryum argenteum</i>	4	.	.	33	13	-	.	50	.	.	38	-	-
Ostatní druhy s vyšší frekvencí													
<i>Ceratodon purpureus</i>	4	.	.	33	.	-	25	-	-
<i>Barbula convoluta</i>	.	.	.	33	.	-	13	-	-

Jednoletá vegetace polních plevelů a ruderálních stanovišť (*Stellarietea mediae*)

